

Voss herad

Kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring

Framlegg til
Planprogram

Innhald

1. Innleiing	2
1.1. Tidleg innsats og livsmeistring.....	2
1.2. Bakgrunn for planarbeidet.....	3
1.3. Plantype.....	3
1.4. Planprogram	3
2. Formål med planarbeidet	4
3. Føringar	5
3.1. Nasjonale føringar og lovgrunnlag.....	5
3.2. Regionale mål og føringar.....	5
3.3. Lokale mål og føringar	6
4. Forslag til plantema	7
5. Organisering, medverknad og framdrift	7
5.1. Organisering av arbeidet	7
5.2. Medverknad og samarbeid.....	8
5.3. Framdrift.....	9

1. Innleiing

1.1. Tidleg innsats og livsmeistring

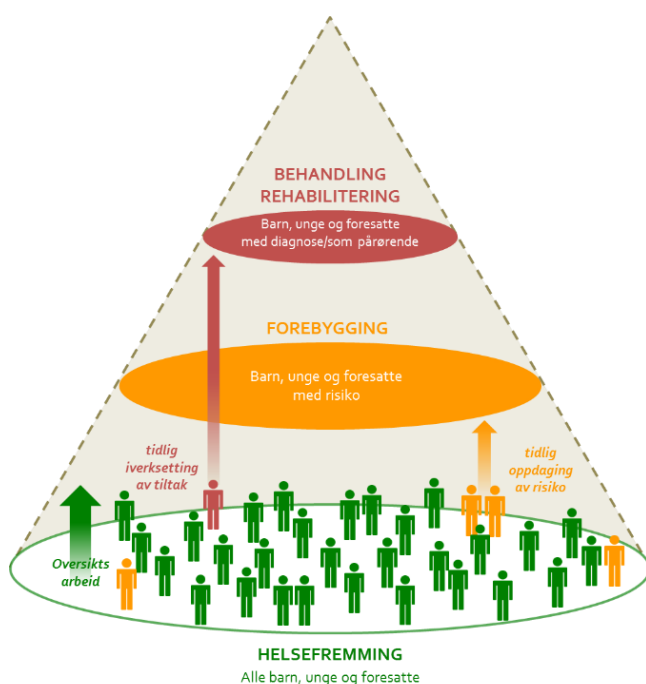
Voss herad ynskjer å arbeide målretta med å dreie ressursinnsatsen frå reparasjonstiltak til førebyggjande arbeid og tidleg innsats for barn og unge. Det er eit mål at alle innbyggjarane i Voss herad skal være inkludert i samfunnsutviklinga og ikkje oppleve utanforskap og einsemd. FN sine bærekraftsmål understrekar at ulikheit og utanforskap har negative konsekvensar for folkehelsa.

Tidleg innsats handlar om å gje hjelp og støtte så tidleg som mogeleg, ut frå tanken om at det er lettare å nå fram med effektive tiltak før vanskar veks seg store. Tidleg innsats er å være merksam på situasjonar som representerer risiko og å styre innsatsen mot å hindre at risikofylte situasjonar og ytterlegare vanskar oppstår. Rask støtte til barn, unge og familiar med ei identifisert utfordring kan hindre at problem vert omfattande og fastlåste og gjere dei i stand til å overkomme vanskane og komme vidare i livet.

Effektiv førebygging, identifisering av risiko og målretta oppfølging for dei som treng, det stiller høge krav til samhandling og koordinering av hjelpetenestene.

Livsmeistring viser til individet si evne til å handtere vanskar som livet kan by på. Barn og unge som opplever livsmeistring klarar å handtere motgang, medgang, personlege utfordringar, endringar, alvorlege hendingar og konflikhtar på ein tilfredsstillande måte. Dei opplever tryggleik og tru på eiga evne til å mestre også framtidens utfordringar. Dei kjenner seg i stand til å utforske det ukjente utan å bli hindra av frykt eller manglande tru på eigne ferdigheiter

Faktorar som påverkar meistring er mellom anna oppleving av å høyre til, å ha nære fortrulege - nettverk og familie som gjev sosial støtte og kjensle av å bety noko for andre. Meistring kan være styrande for om ein kjenner livsglede, trivsel og livskvalitet. Opplevd meistring er assosiert med rask tilfriskning etter sjukdom og livsutfordringar.

For barn og unge kan livsmeistring være å vite kven dei kan vende seg til dersom noko vanskeleg hender, og nærvær av trygge vaksne som er der for dei og kan yte bistand. For å oppleve livsmeistring treng barn og unge sosial og emosjonell kompetanse, og vaksne rundt seg som også er kompetente, har overskot og er til stades for å fange opp når dei strevar.

Tidleg innsats og livsmeistring handlar såleis om å målrette innsatsen mot barn og unge gjennom førebygging, tidleg avdekking og rask igangsetting av hjelpetiltak for å auke graden av meistring.

Frå Helsedirektoratet (2018). *Kunnskapsgrunnlag. Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge.* (IS-2696)

1.2. Bakgrunn for planarbeidet

Voss herad sin planstrategi 2020- 2023 løftar fram arbeid mot utanforskap som eit prioritert satsingsområde. Som ledd i arbeidet med å motverke utanforskap skal det lagast ein kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring. Planen skal dekke aldersgruppa 0 til 25 år. Kommunedelplan tidleg innsats og livsmeistring skal ha oppstart i 2021 og ferdigstillast hausten 2022.

I planstrategien for står det:

Alle barn fortener ein god start. Barn og unge skal oppleva å læra, leika, utvikla seg og mestra. Trygge barn som trives, lærar betre. Unge sin oppvekst blir i stor grad forma av tilknytting til ulike fellesskap. Familie og nære venner er viktige for barn og unge i alle aldrar. Gode vennskap med jamaldrande kan fremja god helse og livskvalitet og verna mot negative forhold som mobbing og utestenging.

Fylgjande handlingsplanar og strategiar vert integrert i kommunedelplanen:

Delprosjektleder "Rusmiddelpolitisk handlingsplan": Lars Egil Sjøtun

Delprosjektleder "Handlingsplan for unge/psykisk helse": Vert avgjort i løpet av planperioden

Delprosjektleder "Strategi mot barnefattigdom": Vert avgjort i løpet av planperioden

1.3. Plantype

Kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring er heimla i plan- og bygningslova. Jamfør § 11-1 kan det utarbeidast kommunedelplanar for bestemte tema, geografiske område, eller verksemdsområde. Kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring er ein tematisk plan, og knyt seg til eit geografisk område. Planen skal sikre at kommunale, regionale og nasjonale føringar på området barn og unge vert gjennomført.

1.4. Planprogram

Ved utarbeiding av kommunedelplanar gjeld dei krav til utgreiing og prosessreglar som er fastsette i plan- og bygningslova. Jamfør § 4-1 skal det utarbeidast eit planprogram som grunnlag for planarbeidet. Planprogrammet skal gjera greie for formålet med planarbeidet, planprosessen med fristar, deltakarar, opplegget for medverknad og behov for utgreiingar. Forslag til planprogram skal sendast på høyring og leggst ut til offentleg ettersyn, samstundes med varsel om oppstart og kunngjering av planarbeidet.

Formålet med planprogrammet er å presentera ei oversikt over, og ei ramme for, det komande planarbeidet, samt å skapa grunnlag for involvering på eit tidleg stadium.

2. Formål med planarbeidet

Hovudmålet er å utarbeide ein kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring som syner korleis Voss herad skal arbeida målretta for å dreia ressursinnsatsen frå reparasjonstiltak til førebyggjande arbeid og tidleg innsats. Planen skal være eit nyttig reiskap i folkehelsearbeidet i heradet for å hindre utanforskap og oppnå sosial utjamning. Målet er at planen skal bidra til å auka kunnskapen om det førebyggjande arbeidet i heradet, bidra til eit samordna tenestetilbod og fremme ei heilskapleg tilnærming som sikrar at barn og unge får dei beste føresetnader for å meistre eige liv.

Prosessmål:

1. Planarbeidet skal gje ny giv, og nye innfallsvinklar, til arbeidet med tidleg innsats og livsmeistring
2. Planen skal byggje på anerkjend kunnskap frå feltet tidleg innsats, og kunnskap om behova hjå innbyggerane i heradet.
3. Planarbeidet skal gjennomførast med stor grad av medverknad frå innbyggerane, tilsette i offentleg sektor, ideelle organisasjonar, lag, organisasjonar og frivilligheita i heradet.
4. Arbeidet med planen skal identifisere konkrete satsingsområde kor det er naudsynt med tidleg innsats for å fremme livsmeistring.

Resultatmål

1. Planen skal sette brukarane av tenestene i sentrum. Førebyggingsperspektivet skal stå sentralt og rette seg mot barn, unge og deira livsvilkår.
2. Planen skal ha som mål å syte for at tiltak retta mot barn og unge vert heilskaplege og koordinerte. Samhandling i tenestene skal hindre at sektortenkning (fag, avdeling, profesjon m.m.) vert styrande for kva hjelp som vert tilbydd og til kva tid.
3. Planen skal bidra til at den einskilde tilsette, og dei ulike tenestene, forpliktar seg til tverrfagleg samarbeid og innsats til det beste for barn og familiar. Dette skal sikre god helse og fremje livskvalitet for alle.
4. Kommunedelplanen skal være eit overordna dokument som bidrar til utarbeiding av andre delplanar og strategiar om førebygging og folkehelsearbeid. Saman skal arbeidet styrke helse og levekår for innbyggjarane. Busette i Voss herad skal få støtte til å bli mest mogeleg sjølvhjelpne og oppleve at dei meistrar eige liv.
5. Planen skal gje ei oversikt over tiltak retta mot tidleg innsats for barn, unge og pårørande. Dette skal bidra til å systematisere det førebygging arbeidet for barn og unge i heradet.
6. Kommunedelplanen, saman med framtidige delplanar og strategiarbeid, skal peike ut satsingsområde for det førebyggjande arbeidet i heradet.

Den ferdige kommunedelplanen for tidleg innsats og livsmeistring vil gje eit oversyn over arbeidet som vert gjort for å auke livsmeistring hjå barn og unge i heradet. Kommunedelplanen, med tilhøyrande handlingsplanar og strategiar vil vera retningsgjevande for seinare planarbeid for målgruppa barn og unge, og bidra til at førebyggings- og livsmeistringsperspektivet vert løfta fram i heradet sine planar.

3. Føringer

3.1. Nasjonale føringer og lovgrunnlag

-

- **Plan- og bygningslova** (2008)
- **Lov om folkehelsearbeid** (2012)
- **Kommunal- og moderniseringsdepartementet:** «Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019–2023»
Sitat: «God overordna og heilskapleg planlegging vil kunne medverke til at utsette barn og unge får eit heilskapleg tenestetilbod og hjelp på eit tidleg tidspunkt.» (s. 26)
- **Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027** - En satsing for å fremme barn og unges psykiske helse og livskvalitet
- **Lokale folkehelseiltak – veiviser for kommunen (Nasjonale faglige råd fra Helsedirektoratet, 2016)**

Offentlege rapportar, utgreiingar, statsmeldingar m.m., som er relevante for temaet i denne planen vil bli gjennomgått og teke omsyn til i planarbeidet.

3.2. Regionale mål og føringer

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 Regional planstrategi understrekar at arbeidet for å betre levekår og meistring er eit satsingsområde i regionen.

“Vestland skal arbeide for gode levekår og livskvalitet for alle innbyggjarar. Inkludering, deltaking, meistring og trivsel er viktige faktorar for opplevd livskvalitet.”

“Folkehelsearbeidet i fylket skal bidra til å skape eit samfunn som fremjar god helse for alle innbyggjarane, med særleg merksemd på barn og unge og utjamning av sosial ulikskap.”

“Vestland skal ha eit spesielt fokus på sårbarheit, livsomstilling og utanforskap.”

“Vi veit at utanforskap og einsemd gir tapt livskvalitet, auka risiko for fysisk og psykisk sjukdom og tidleg død. Høg kvalitet i arenaer for deltaking og låge tersklar for å bli med – særskilt i oppveksten – fremjar sunne og aktive liv og robuste innbygarar som kan bidra i utvikling av sine lokalsamfunn.”

Regional plan for Hordaland 2015-2025

1.1.2020 slo Hordaland og Sogn og fjordane seg saman til Vestland fylkeskommune. Begge dei gamle fylkeskommunane hadde planar som er relevante for tidleg innsats og livsmeistring. Desse planane og strategiane gjeld i det geografiske området dei er vedtekne i, fram til ny regional plan for Vestland er vedteke.

Regional plan for folkehelse - Fleire gode leveår for alle – 2014 - 2025 Hordaland fylkeskommune

Regional plan for folkehelse 2015–2025 Saman for god helse og trivsel Sogn og fjordane fylkeskommune

3.3. Lokale mål og føringar

Kommuneplan for Voss herad, Kommuneplanens samfunnsdel (2020-2032)

I denne på side 20 står det mellom anna:

«Voss herad skal sikra god helse og fremja livskvalitet for alle.

Alle skal oppleva tryggleik, meistra kvardagen og ha fleire aktive leveår med god helse og trivsel.

Tryggleiken som ligg i å ha tilgang til gode offentlege tenester når ein treng det, er avgjerande for opplevd helse. Voss herad skal ha ålmenn dekning av gode og trygge helsetenester, og tilby desse på rett nivå

Voss herad vil styrka helse og levekår gjennom førebygging og folkehelsearbeid.

Voss herad skal førebyggja framfor å reparera i helsetenesta. Me skal satsa på tidleg innsats og driva førebyggjande og helsefremjande arbeid. Tenestene skal innrettast slik at førebygging er eit grunnleggjande fokus overfor unge, eldre og menneske med særlege helseutfordringar. Me skal dela kunnskap om tiltak og verktøy, slik at folk er i stand til å vareta og betra eiga helse.

Voss herad skal fremja mental helse og livskvalitet (3.4). Einsemd skal førebyggjast, og me skal skapa møteplassar som inviterer til meningsfull aktivitet og deltaking. Me skal arbeida for inkludering, og hindra utanforskap. Me skal hjelpa dei som slit med daglege gjeremål og meistring av livet, og hindra fråfall frå skulegang og arbeidsliv. Me skal ha særleg fokus på mental helse hjå unge, både gutar og jenter.

Me skal styrka førebygging og behandling av misbruk, mellom anna av narkotiske stoff og alkohol. Det skal utviklast gode lågterskeltilbod, tiltak for å meistra livet og førebyggjande haldningsarbeid.»

Fokus på tidleg innsats og meistring står også sentralt i **Oppvekstplan for Voss kommune 2015 – 2018.**

Kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring vil bygge vidare på dette arbeidet.

Data frå **“Folkehelseoversikt - Voss herad 2020 – 2024”** og “Ungdata»-undersøkinga gjev eit bilete på i korleis barn og unge har det per i dag i heradet.

4. Forslag til plantema

Temaet for denne planen femner vidt, og det er mange relevante element som kan trekkjast fram og belyst i ein kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring. Det er derfor trong for å avgrensa arbeidet. Ved seinare rullering av planen kan det vera naturleg å trekka fram andre tema. Planlagde handlingsplanar og strategiar, som handlingsplan for unge/psykisk helse og strategi mot barnefattigdom, vil rette fokus mot spesifikke område.

Sidan eit av måla med denne planen er å avdekke særlege fokusområde for tidleg innsats livsmeistring må det gjerast rekning med at dei to nemnde arbeida vert supplert med ytterlegare handlingsplanar og strategiar.

Arbeidsgruppa føreslår difor fylgjande tema for arbeidet med tidleg innsats og livsmeistring for Voss:

- Oversyn over det forebyggjande arbeidet i heradet med omsyn til barn og unge.
- Oversyn over verktøy for samhandling, tverrfagleg samarbeid og koordinering i tenestene.
- Oversyn over tiltak i heradet retta mot tidleg innsats for barn og unge.
- Avdekking av områder kor det er trong for ein særleg innsats i høve temaet for planen. Og utpeiking av satsingsområde for vidare arbeid med målgruppa.

Plantema vil kunne verte endra og tilpassa etter innspel i høyringsperioden.

5. Organisering, medverknad og framdrift

5.1. Organisering av arbeidet

Prosjekteigar: Rådmannen

Prosjektlear: Sveinung Hellesen Nygård, kommunepsykolog Voss herad.

Politisk styringsgruppe Utval for levekår er politisk styringsgruppe for arbeidet med kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring og vil verta involvert i avgjerds- og orienteringssaker undervegs i planprosessen. Endeleg planprogram vert også presentert Formannskapet. Heradsstyret gjer endeleg vedtak på kommunedelplanen etter offentlege høyringsrundar.

Administrativ styringsgruppe

Rådmannen si leiargruppe vil fungere som styringsgruppe og vert jamleg orientert undervegs i planprosessen.

Prosjektgruppe

Det er oppretta ei intern prosjektgruppe med ansvar for utforming av kommunedelplan, koordinering og involvering av eksterne aktørar, og framdriftsplan for arbeidet. Arbeidet vert leia av kommunepsykolog Sveinung Hellesen Nygård. Frå oppvekst deltek Frødis Solbakk (leiar barnehagane), Kristin Takvam Rekve (leiar skule), Stig Sætre (leiar integrering og vaksenopplæring), Kjell Roger Stien (leiar for barne og familietenestene) og Nina Helgaset (konstituert leiar Voss helsestasjon og skulehelseteneste). Frå helse og omsorg deltek Siri Elvatun (avdeling for psykisk helse og rusarbeid). Frå NAV deltek Linda Merkesdal (avdelingsleiar). Kultur og fritid er representert ved Lars Egil Sjøtun (SLT-koordinator).

Det er etablert dialog om planarbeidet med heradet sin barnerepresentant, Silje Solstad.

5.2. Medverknad og samarbeid

Regelverket for planlegging etter plan- og bygningslova sikrar betydeleg openheit og medverknad i planprosessen. Planen fylgjer plan- og bygningslovas prosessreglar som sikrar medverknad.

I planprosessen for tidleg innsats og livsmeistring vert det lagt opp til ein grundig medverknadsprosess der alle interesserte og aktuelle partar skal ha moglegheit til å koma med innspel. Varsel om oppstart av planarbeid og høyring av planprogrammet er fyrste høve til å koma med innspel til plantema og innhald. Det er eit mål at alle interessentar skal få høve til å komme med innspel.

Arbeidsgruppa vil vurdere kva for arrangement som kan haldast for å sikre best mogeleg medverknad i planprosessen.

Når det føreligg eit planforslag, vil også dette leggest ut på høyring, og det vil igjen vera moglegheit til å kome med innspel og meiningar om forslaget.

Intern medverknad

Det er ynskjeleg å trekke vekslar på kompetansen som allereie finst blant dei tilsette i heradet. Dette ska gjerast ved at;

1. Relevante avdelingar i heradet får i oppdrag å ta opp tema relevant for planen på interne samlingar, eller i eigne fora.
2. Det gjennomførast idéverkstader med representantar for dei ulike tenesteområda kor idéar som kom fram på interne samlingar vert drøfta i lag med arbeidsgruppa.

Målet er å sikre at alle tilsette i organisasjonen får høve til å komme med innspel til planen. Døme på avdelingar/sektorar/grupper det er viktig å inkludere er:

- Skulane
- Barnehagane
- Barneverntenesta
- Ungdomsavdeling
- Ungdomsrådet
- Eldrerådet
- Mental helse
- Stab
- Fysioterapitenesta
- Avdeling for psykiske helse og rusarbeid
- Nav
- Fastlegane
- Kommunalt råd for menneske med nedsett funksjonsevne
- Hovudtillitsvalt og hovudverneombod
- Politiet

Ekstern medverknad

Det er ynskjeleg å knyta til seg viktige lag og organisasjonar i arbeidet med kommunedelplanen. Innspel frå desse er vesentlege for å lukkast med å nå måla for planarbeidet.

Døme på viktige høyringsinstansar frivillige lag og organisasjonar som:

- Organisert idrett
- Ekstremспортveko
- Brukarorganisasjonar
- Kirkens bymisjon
- Røde kors
- Nabobeino
- Vestland fylkeskommune
- Statsforvaltaren

Struktur og organisering av medverknads-arbeidet vert etablert i høyringsperioden for planprogrammet.

5.3. Framdrift

Framdrift	Dato	Vedtaksmynde
Oppstartsmøte	9. februar 2021	
Utarbeiding av planprogram	April– august 2021	
Kunngjering av planarbeid	24. august 2021	Utval for levekår
Høyring av planprogram Merknadsbehandling av planprogram og varsel om oppstart	August – september 2021 August – september 2021	
Fastsetting av planprogram	9. november 2021	Utval for levekår
	18. november 2021	Formannskap
Statuskartlegging og etablering av referansegruppe	September - november 2021	
Oppdatere kunnskapsgrunnlag Medverknadsprosessar	November 2021 – mai 2022	
Utarbeiding av plandokument	September 2021 – mai 2022	
Fyrstegongs behandling	Juni 2022	Utval for levekår
Høyring av planforslag	Juni – september 2022	
Merknadsbehandling og revidering etter høyring	Juni - september 2022	
Sluttbehandling og vedtak	Oktober 2022	Utval for levekår
	Oktober 2022	Formannskap
	Oktober 2022	Heradsstyret